

לבוש, גוף ונשמה באותיות התורה

כאשר באים להתמודד עם סיפורי התורה, אנו נמצאים בהתלבטות גדולה: האם יש ערך לניתוח ספרותי של סיפורי התורה, האם יש ערך לניתוח של סיפורי התורה גם מבין השיטין של הסיפורים, מתוך התייחסות לנפשות הפועלות על פי העולם הריגושי האנושי על מעלותיו, מגבלותיו, תשוקותיו וכו', כפי שמצינו בכמה מדרשי חז"ל.

האם אין בזה הורדת התורה האלוהית לרמה אנושית, והפקעתה מהעולם הקמאי שלה בפרגודו של הקב"ה לפני בריאת העולם?! האם אין בזה הורדת התורה מעולמות האינסוף² לעולם העשייה, או מעולם האצילות לעולם העשייה³?! האם אין בזה פגיעה בגדלותם של אברהם, יצחק ויעקב ושאר קדושי עליון?!

ראשית, כדאי לפנות לדברי הזוהר בפרשת בהעלותך (קנב ע"א):

ר' שמעון אמר: ווי להווא בר נש דאמר, דהא אורייתא אתא לאחואה ספורין בעלמא, ומלין דהדיוטי. דאי הכי, אפילו בזמנא דא, אנן יכלין למעבד אורייתא, במלין דהדיוטי, ובשבהא יתיר מכלהו. אי לאחואה מלה דעלמא, אפילו אינון קפסירי דעלמא, אית בנייהו מלין עלאין יתיר. אי הכי ניוזל אבתרייהו, ונעביד מנייהו אורייתא, כהאי גוונא. אלא כל מלין דאורייתא, מלין עלאין אינון ורזין עלאין.

תא חזי: עלמא עלאה ועלמא תתאה בחד מתקלא אתקלו. ישראל לתתא, מלאכי עלאי לעילא, מלאכי עלאי כתיב בהו⁴: "עושה מלאכיו רוחות". בשעתא דנחתין לתתא, מתלבשי בלבושא דהאי עלמא, ואי לאו מתלבשי בלבושא כגוונא דהאי עלמא, לא יכלין למיקם בהאי עלמא, ולא סביל לון עלמא. ואי במלאכי כך, אורייתא דברא להו, וברא עלמין כלהו, וקיימין בגינה, עאכ"ו כיון דנחתת להאי עלמא, אי לאו דמתלבשא בהני לבושין דהאי עלמא, לא יכיל עלמא למסכל.

ועל דא האי ספור דאורייתא, לבושא דאורייתא איהו. מאן דחשיב דהווא לבושא איהו אורייתא ממש, ולא מלה אחרא, תיפה רוחיה, ולא יהא ליה חולקא בעלמא דאתי. בנין כך אמר דוד⁵: "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". מה דתחות לבושא דאורייתא. תא חזי: אית לבושא דאתחוי לכלא, ואינון טפשין כד חמאן לבר נש בלבושא דאתחוי לון שפירא, לא מסתכלין יתיר. חשיבו דהווא לבושא – גופא. וחשבו דגופא – נשמתא.

¹ מאמר זה הודפס בתחילת החוברת "לדרוש את ה'", והיו תועים מדרך השכל שראו בו הסכמה. הריני להודיע, שמאמר זה עומד מצד עצמו, ולא נכתב כהסכמה. המאמר לא נכתב במגמה יצירתית, ורובו העתקה של דברי קדמונינו, המבטאים את היחס הנכון לאותיות התורה, שהן בבחינת אש שחורה על גבי אש לבנה.

² עיין נפש החיים, שער ד' פרק י', וקומץ המנחה לר' צדוק הכהן מלובלין, אות ט'.

³ עיין הקדמת תיקוני זוהר: "פקודא רביעה...". וכן בתיקון כ"ב, וכן בתניא, אגרת הקדש פרק כ"ו. אולי לפי תפיסת הזוהר המובא להלן, והתיקוני זוהר וההולכים בעקבותיהם, שהעמידו את התורה באחד מארבעת העולמות, יש מקום להתייחס לתורה כלבושים, אולם לפי תפיסתו של הגר"ח בנפש החיים ור' צדוק הכהן מלובלין, המעמידים את התורה בעולמות האינסוף, אין מקום להתייחס לתורה כלבושים. אולם לענין הדברים אינם הכרחיים, וגם ר' חיים בנפש החיים העמיד את התורה רק בעולמות האינסוף ולא באינסוף עצמו, שהוא טמיר ונעלם, והראיה, שהתורה סוף כל סוף נבראה כך וכך דורות לפני בריאת העולם (עיין מנחות כט ע"ב), וגם ר' חיים יוכל לבאר היטב את הזוהר המובא להלן.

⁴ תהלים קי"ד, ד.

⁵ תהלים קי"ט, יח.

כהאי גוונא אורייתא, אית לה נופא, ואינון פקודי אורייתא, דאקרוך נופי תורה. האי נופא מתלבשא בלבושין, דאינון ספורין דהאי עלמא. טפשיין דעלמא – לא מסתכלי אלא בהווא לבושא, דאיהו ספור דאורייתא, ולא ידעי יתיר, ולא מסתכלי במה דאיהו תחות ההוא לבושא. אינון דידעיין יתיר – לא מסתכלן בלבושא, אלא בנופא, דאיהו תחות ההוא לבושא. חכמין עבדי דמלכא עלאה, אינון דקיימו בטורא דסיני, לא מסתכלי אלא בנשמתא דאיהי עקרא דכלא אורייתא ממש. ולזמנא דאתי, זמינין לאסתכלא בנשמתא דאורייתא.

תא חזי: הכי נמי לעילא, אית לבושא ונופא, ונשמתא, ונשמתא לנשמתא. שמיא וחיליהון – אלין אינון לבושא. וכנסת ישראל – דא נופא, דמקבלא לנשמתא, דאיהי תפארת ישראל. וע"ד איהו נופא לנשמתא. נשמתא דאמרן דא תפארת ישראל, דאיהי אורייתא ממש. ונשמתא לנשמתא, דא איהו עתיקא קדישא. וכלא אחיד דא בדא.

ווי לאינון חייביא, דאמרי דאורייתא לאו איהי אלא סיפורה בעלמא, ואינון מסתכלי בלבושא דא ולא יתיר. זכאין אינון צדיקייא, דמסתכלי באורייתא כדקא יאות. חמרא לא יתיב אלא בקנקן. כך אורייתא לא יתיב אלא בלבושא דא. וע"ד לא בעי לאסתכלא אלא במה דאית תחות לבושא. וע"ד כל אינון מילין, וכל אינון ספורין, לבושין אינון.

הזוהר הקדוש מגדיר את הסיפורים בלבושין, או כקנקן המכיל את היין. השאלה העומדת בפנינו אם כך היא, מדוע לא להתעסק רק בגוף או אולי רק בנשמה, כפי שלכאורה אפשר להבין מדברי הזוהר, האומר: "טפשיין דעלמא - לא מסתכלי אלא בהווא לבושא, דאיהו ספור דאורייתא, ולא ידעי יתיר, ולא מסתכלי במה דאיהו תחות ההוא לבושא. אינון דידעיין יתיר - לא מסתכלן בלבושא, אלא בגופא, דאיהו תחות ההוא לבושא. חכמין עבדי דמלכא עלאה, אינון דקיימו בטורא דסיני, לא מסתכלי אלא בנשמתא דאיהי עקרא דכלא אורייתא ממש. ולזמנא דאתי, זמינין לאסתכלא בנשמתא דאורייתא". אולם, אם נתבונן בדברי הזוהר, הרי ברור שצריך להתעסק בפיקודי דאורייתא לפני העיסוק בנשמת התורה, וממילא ברור שיש ערך גם להתעסקות בלבושים.

נראה ברור, שגם העיסוק בלבוש הוא בעל ערך, ולפעמים חובתנו להתעסק דווקא בלבוש. אין ביכולתנו מפאת מדרגתנו להתעסק בגוף לפני ההתעסקות בלבוש או ללא הלבוש, כפי שרואים בדברי הזוהר: "ואי לאו מתלבישי בלבושא כגוונא דהאי עלמא, לא יכלין למיקם בהאי עלמא, ולא סביל לון עלמא. ואי במלאכי כך, אורייתא דברא להו, וברא עלמין כלהו, וקיימין בגינה, עאכ"ו כיון דנחתת להאי עלמא, אי לאו דמתלבשא בהני לבושין דהאי עלמא, לא יכיל עלמא למסבלי".

בעל ה"תניא" ב"ליקוטי אמרים" (פ"ד) מבאר מדוע שלושת הלבושים, שהם: מחשבה, דיבור ומעשה, של תרי"ג מצוות התורה, הם הדרך להידבק בקב"ה, ולא בנפשי רוח ונשמה של התורה. וז"ל שם:

...שכשהאדם מקיים במעשה כל מצות מעשיות, ובדבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצות והלכותיהן, ובמחשבה הוא משיג כל מה שאפשר לו להשיג בפרד"ם התורה, הרי כללות תרי"ג אברי נפשו משובשין בתרי"ג מצוות התורה... והנה שלשה לבושים אלו מהתורה ומצותיה, אף שנקראים לבושים לנפש רוח ונשמה, עם כל זה גבהה ונדלה מעלתם לאין קץ וסוף על מעלת נפש רוח ונשמה עצמן, כמ"ש בזהר, ד"אורייתא וקב"ה כולא חד", פירוש: דאורייתא היא חכמתו ורצונו של הקב"ה והקב"ה בכבודו ובעצמו כולא חד... ואף דהקב"ה נקרא אין סוף ולנדולתו אין חקר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל וכן ברצונו וחכמתו... וצמצם הקב"ה רצונו וחכמתו בתרי"ג מצות התורה ובהלכותיהן ובצרופי אותיות תנ"ך ודרשותיהן שבאנדות ומדרשי חכמינו ז"ל, בכדי שכל הנשמה או רוח ונפש שבגוף האדם

תוכל להשיג בדעתה ולקיימן כל מה שאפשר לקיים מהן במעשה דבור ומחשבה, וע"י זה תתלבש בכל עשר בחינותיה בשלושה לבושים אלו. ולכן נמשלה התורה למים – מה מים יורדים ממוקום גבוה למקום נמוך, כך התורה ירדה ממקום כבוד, שהיא רצונו וחכמתו יתברך, ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ולית מחשבא תפיסא ביה כלל. ומשם נסעה וירדה בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות העולמות, עד שנתלבשה בדברים נשמיים וענייני עולם הזה, שהן רוב מצוות התורה ככולם והלכותיהן, ובצדויות אותיות נשמיים בדיו על הספר עשרים וארבעה ספרים שבתורה נביאים וכתובים, כדי שתהא כל מחשבה תפיסא בהן, ואפילו בחינת דיבור ומעשה שלמטה ממדרגת מחשבה תפיסא בהן ומתלבשת בהן, ומאחר שהתורה ומצותיה מלבישים כל עשר בחינות הנפש וכל תרי"ג אבריה מראשה ועד רגלה, הרי כולה צרורה בצרור החיים את ה' ממש ואור ה' ממש מקיפה ומלבישה מראשה ועד רגלה, כמ"ש: "צורי אחסה בו", וכתבי: "כצנה רצון תעטרנו", שהוא רצונו וחכמתו יתברך המלוכשים בתורה ומצותיה. ולכן אמרו: "פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא", כי עולם הבא הוא שנהנין מזיו השכינה שהוא תענוג ההשגה, ואי אפשר לשום נברא אפילו מהעליונים להשיג כי אם איזו הארה מאור ה', ולכן נקרא בשם ז"ו השכינה, אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותיה, אזי היא תפיסא בהן ומתלבשת בקב"ה ממש, דאורייתא וקב"ה כולא חד. ואף שהתורה נתלבשה בדברים תחתונים נשמיים, הרי זה כמחבק את המלך דרך משל, שאין הפרש במעלת התקרבותו ודכיותו כמלך בין מחבקו כשהוא לבוש לבוש אחד בין שהוא לבוש כמה לבושים, מאחר שגוף המלך בתוכו. וכן אם המלך מחבקו בזרועו גם שהיא מלוכשת תוך מלבושיו, כמ"ש: "וימינו תחבקני", שהיא התורה שנתנה מימין שהיא בחינת חסד ומים.

המהר"ל בספרו "תפארת ישראל" (פ"ג) מבאר את ערך המלבוש לתורה, וז"ל:

ובפרק בני העיר (מגילה לב ע"א) "אמר רבי פרנך: האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום", ומוקי לה שם ערום בלא אותה מצוה. ויש לשאול למה נקבר ערום בלא אותה מצוה בהא מלתא דוקא. אבל הטעם כי כשם שהתורה בעצמה לא באה בעולם אלא במלבוש ולא היה אפשר שיהיה האדם אוחז בתורה כי אם על ידי מלבוש התורה, כשם שהנשמה אי אפשר שתהיה בעולם כי אם על ידי גוף שהוא מלבוש הנשמה, גם כן האוחז ספר תורה הכתובה בלא דבר אמצעי אין אחיזה לאותה מצוה כיון שאין אחיזה לתורה כי אם ע"י מלבוש נשמי, ולכן נקבר ערום בלא אותה מצוה שהאחיזה לתורה בלא מלבוש נשמי אין זה אחיזה, כיון שהתורה היא בעולם אינה עומדת רק על ידי מלבוש ועל ידי זה הוא האחיזה, וכך התורה שהיא לפנינו אין ראוי שיהיה לה אחיזה כי אם על ידי המלבוש, ואם אוחז בתורה ערום בלא מלבוש נקבר ערום בלא מצוה. והנה הדברים האלו כמו דברי המדרש הזה שיש לתורה לבוש שהוא מתלבש בה וכל דברי התורה הם דברים פנימים עומדים ברומו של עולם.

המודעות שכל סיפורי התורה אינם אלא מלבוש, מחייבת אותנו ללמוד את סיפורי תורה מתוך יחס של חיל ורעדה, שהרי אנו עוסקים רק בלבושי המלך, ובפנימיותם ישנו גוף ונשמה. יש ערך להתעסקות בלבושים בתנאי שלא מערבבים את המדריגות ולא הופכים את הלבושים לגוף ונשמה.

הרמב"ן, שהיה מקובל אלוהי, כאשר ניגש לכתוב את פירושו לתורה, שרובו אינו אלא במלבושים, חש את המתח הזה בין העיסוק בפשטי המקראות והמצוות לבין סתרי התורה, וביטא את תחושותיו בהקדמתו לתורה:

בשם האל הגדול והנורא
 אתחיל לכתוב הדושים בפרוש התורה
 באימה ביראה ברתת בזיע כמורא
 מתפלל ומתודה בלב נדכה ונפש שבורה
 שואל סליחה, מבקש מחילה וכפרה
 בקידה בכריכה בהשתחויה, עד שיתפקקו כל חליות שכשדרה
 ונפשי יודעת מאד ידיעה ברורה
 שאין ביצת הנמלה כנגד הגלגל העליון צעירה
 כאשר חכמתי קטנה ודעתי קצרה כנגד סתרי תורה
 הצפונים בכיתה הטמונים בחדרה
 כי כל יקר וכל פלא, כל סוד עמוק וכל חכמה מופארה
 כמוס עמה חתום באוצרה ברמז בדבור בכתיבה ובאמירה
 כאשר אמר הנביא המופאר, בלבוש מלכות והעטרה,
 משיח אלהי יעקב ונעים הזמירה:
 "לכל תכלה ראיתי קץ, רחבה מצותך מאד"⁶
 ונאמר: "פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי"⁷.
 אבל מה אעשה ונפשי חשקה בתורה
 והיא בלבי כאש אוכלת בוערה, בכליותי עצורה,
 לצאת בעקבי הראשונים אריות שבחכורה
 גאונים הדורות בעלי גבורה להכנס עמהם בעבי הקורה
 לכתוב כהם פשטים ככתובים ומדרשים כמוצות ואגדה,
 ערוכים בכל ושמורה,
 ואשים למאור פני נרות המנורה המהורה
 פרושי רבנו שלמה עטרת צבי וצפירת תפארה,
 מכתר בנימוסו, במקרא, במשנה ובגמרא,
 לו משפט הבכורה.
 בדבריו אהגה, באהבתם אשנה
 ועמהם יהיה לנו מושא ומתן, דרישה וחקירה
 בפשטיו ומדרשיו וכל אגדה בצורה, אשר בפרושיו זכורה.
 ועם רבי אברהם בן עזרא תהיה לנו תוכחה מגלה ואהבה מסתרה
 והאל אשר ממנו לבדו אירא, יצילנו מיום עברה
 יחשכני משגיאות ומכל חטא ועברה,
 וידריכני בדרך ישרה ויפתח לנו שערי אורה
 ויזכנו ליום הבשורה,

⁶ תהלים קי"ט, צו.

⁷ תהלים קי"ט, קכט.

כדכתיב: "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום,
מבשר טוב משמיע ישועה, אומר לציון מלך אלהיך"⁸
"צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה"⁹
"צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת"¹⁰
"צדק עדותיך לעולם הבנני ואהיה"¹¹.

בהמשך הרמב"ן בהקדמתו מבאר את הרבדים השונים שבתורה שבכתב: "וכל הנמסר למשה רבינו בשערי הבינה, הכל נכתב בתורה בפירוש, או שרמוזה בתיבות או בגימטריאות או בצורת האותיות, הכתובות כהלכתן, או המשתנות בצורה, כגון הלפופות והעקומות וזולתן, או בקוצי האותיות ובכתריהם...". ובהמשך דבריו כותב הרמב"ן: "עוד יש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה...".

בתורה בספר שמות אנו מוצאים שני תיאורים של מעמד הר סיני: האחד בפרק י"ט, והשני בפרק כ"ד¹².

בפרק י"ט המעמד מתואר כגילוי כבוד ה' במלא עוצמתו, ולעומת זה העם ומשה רבינו פאסיביים. לפני עשרת הדברות התורה מתארת: "ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר, וקל שפר חזק מאוד, ויחרד כל העם אשר במחנה... והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש, ויעל עשנו כעשן הכבשן, ויחרד כל ההר מאד. ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד". וכן אחרי עשרת הדברות התורה מתארת את תגובת העם: "וכל העם ראים את הקולת ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן, וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק". בפרק י"ט גילוי כבוד ה' אינו קשור לאדם, והקב"ה הוא הקורא למשה רבינו לעלות להר לאחר ירידת כבוד ה': "ויירד ה' על הר סיני אל ראש ההר, ויקרא ה' אל למשה אל ראש ההר ויעל משה".

בניגוד לזה, בפרק כ"ד יש ביכולתם של משה רבינו, אהרן, נדב ואביהוא ושבעים הזקנים להימצא עם נוכחות השכינה ללא חרדה: "ויראו את אלהי ישראל... ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו". מעניין, שדווקא בפרק כ"ד משה רבינו מתכוון ששה ימים ורק ביום השביעי הקב"ה קורא לו: "וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן". ר' מתיא בן חרש בגמרא ביומא (ד ע"ב) דורש את הצורך בששה ימים:

ר' מתיא בן חרש אומר: לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובוזיע, שנאמר: "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה"¹³. מאי "גילו ברעדה"? אומר רב אדא בר מתנא אמר רב: במקום גילה שם תהא רעדה.

במעמד הראשון אין צורך בששה ימים של הכנה, מפני שכל המעמד כולו הוא אימה, רתת וזיע, אולם דווקא במעמד השני, בו הגילוי כולו הוא במדרגת האדם, ויש ביכולתו של האדם

8 ישעיהו נ"ב, ז.

9 תהלים קי"ט, קמ.

10 תהלים קי"ט, קמב.

11 תהלים קי"ט, קמד.

12 אי"ה אקדיש שיעור שלם, שיעסוק בהבדלים בין שני תיאורי מעמד הר סיני.

13 תהלים ב', יא.

לחזות את האלהים, התורה מדגישה את הצורך בהכנה של ששה ימים על מנת לא לחטוא¹⁴ בגישה אל התורה ללא אימה, רתת וזיע.

הקבי"ה בפרשת יתרו (י"ט, י-טו) מצווה את בני ישראל בהכנה של התקדשות והיטהרות לפני מתן תורה:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם, וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר, וּכְבַסוּ שְׂמֹלוֹתֵיכֶם. וְהָיוּ נְכוֹנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד ה' לַעֲיִנִי כָּל הָעָם עַל הָר סִינַי... וַיֵּרֵד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם, וַיְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם וַיְכַבְּסוּ שְׂמֹלוֹתֵיכֶם. וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הַיּוֹם הַשְּׁלֹשֶׁת יָמִים אַל תִּנְשׂוּ אֶל אִשָּׁה.

כל ספירת העומר על פי הזוהר בפרשת אמור (צז ע"א) - מגמתה היא היטהרות לקראת מתן תורה, וז"ל הזוהר:

ר' אבא ור' חייא הוו אזלי באורחא. א"ר חייא: כתיב - "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עמר התנופה"¹⁵. מאי קא מיירי? א"ל: הא אוקמוה חברייא, אבל ת"ח ישראל כד הוו במצרים, הוו ברשותא אחרא, והוו אחדין במסאבותא, כאתתא דא, כד היא יתבא ביומי דמסאבותא. בתר דאתגזרו עאלו בחולקא קדישא דאקרי ברית. כיון דאתאחדו ביה פסק מסאבותא מנייהו, כדא אתתא כד פסקו מנה דמי מסאבותא בתר דאתפסקו מנה, מה כתיב: "וספרה לה שבעת ימים"¹⁶, אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא, פסקא מסאבו מנייהו ואמר קב"ה: **מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא**. "וספרתם לכם" - "לכם" דייקא, כמה דאת אמר: "וספרה לה שבעת ימים" - "לה" לעצמה, אוף הכא "לכם" - לעצמכם. ולמה? בנין לאתדכאה במיין עלאין קדישין ולבתר למייתי לאתחברא ביה במלכא ולקבלא אורייתיה. התם: "וספרה לה שבעת ימים", הכא: "שבע שבתות". אמאי "שבע שבתות"? בנין למזוכי לאתדכאה במיין דההוא נהר דנגיד ונפיק ואקרי מים חיים, וההוא נהר שבע שבתות נפקו מניה. ועל דא "שבע שבתות" ודאי בנין למזוכי ביה, כמה דאתתא דכיו דילה בליליא לאשתמשא בבעלה, כך כתיב: "זכרדת המל לילה"¹⁷. "על המחנה" כתיב, ולא כתיב: "זכרדת המל לילה", אלא "על המחנה" בנין דיורד מההוא נקודה על אינון יומין דאתקריאו מחנה, ומתחברת במלכא קדישא. ואימתי נחת האי טלא? כד קריבו ישראל לטורא דסיני כדן נחת ההוא טלא בשלימו ואדכי ואתפסקת זוהמתן מנייהו ואתחברו ביה במלכא וכנסת ישראל וקבילו אורייתא והא אוקימונא. ובההוא זמנא ודאי "כל הנחלים הולכים אל הים"¹⁸ לאתדכאה, ולאסתחאה, וכלא אתקשרו (ס"א אתקדשו) ואתחברו ביה במלכא קדישא.

תא הוי כל בר נש דלא מני חושבנא דא אינון שבע שבתות תמימות למזוכי לדכיותא דא לא אקרי טהור ולא בכללא דטהור הוא ולא הוא כדאי למהוי ליה חולקא כאורייתא.

¹⁴ תז"ל במדרשים ראו בתיאור התורה: "ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו", חטא של נדב ואביהוא. גם רש"י על אתר מביא: "וואל אצילי" - הם נדב ואביהוא והזקנים. **לא שלח ידו** - מכלל שהם ראוים להשתלח בהם יד. **ויחזו את האלהים** - היו מסתכלים בו בלב גס מתוך אכילה ושתיה. כך מדרש תנחומא".

¹⁵ ויקרא כ"ג, טו.

¹⁶ ויקרא ט"ו, כח.

¹⁷ במדבר י"א, ט.

¹⁸ קהלת א', ז.

לבוש, גוף ונשמה באותיות התורה

בגמרא בברכות (כב ע"א) מובאת ברייתא, האוסרת על בעלי קריין ללמוד תורה מהטעמים שהזכרנו לעיל:

תניא: "והודעתם לכניך ולבני בניך"¹⁹, וכתוב בתריה: "יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב"²⁰. מזה להלן באימה וכיראה וברתת ובויע, אף כאן באימה וכיראה וברתת ובויע. מכאן אמרו: הזבים והמצורעים ובאין על גדות - מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, לשנות במשנה ונגמרא ובהלכות ובאגדות, אבל בעלי קריין - אסורין...

לאור זה מובן מדוע לפני שניגשים ללמוד תורה יש צורך לברך את ברכות התורה, ומובנת הגמרא בנדרים (פא ע"א), המבארת את סיבת חורבן בית המקדש:

אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב²¹: "מי האיש החכם ויבן את זאת!" דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב²²: "ויאמר ה' על עוזבם את תורתו" וגו', היינו לא שמעו בקולי? היינו לא הלכו בה? אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחילה²³.

וכן מובן היטב הצורך בתפילתו של ר' נחוניא בן הקנה²⁴ בכניסתו וביציאתו של אדם מבית המדרש, ותפילת הייחוד של ר' נחוניא בן הקנה, המצויה בספרי המקובלים.

נתפלל לריבונו של עולם:

אלהינו ואלהי אבותינו קדשנו במצוותיך

ותן חלקנו בתורתך, וטהר לבנו לעבדך באמת.

¹⁹ דברים ד', ט.

²⁰ שם שם, י.

²¹ ירמיהו ט', יא.

²² שם שם, יב.

²³ עיין ברי"ן על אתר ובהקדמת המהר"ל ל"תפארת ישראל" ביאורים לגמרא.

²⁴ ברכות כח ע"ב, וטור ושו"ע אורח חיים סימן ק"י.